

پرونده «جام جم» برای ویژه برنامه ماه صفر شبکه نسیم

زعناوین جهان مرثیه خوان مارا بستی

مروری بر کم و کیف روایت آهنگین تعزیه در «مجلس واقعه»

نوشین مجلسی
گروه رسانه

با دستان کوچکش گوشه چادر مادر را در مشت گرفته و از میان خیل عزاداران خود را به نزدیک صحنه می‌رساند؛ جایی که کسی با پوشیه و رختی سبز و سپید تعزیه امام حسین (ع) می‌خواند و با نوای آهنگین می‌گوید: «باشد محال بیعت او را کنم قبول / تسلیم ظلم کس نشود زاده رسول / گر پاره پاره جسم علی اکبرم شود / گر پایمال نعل فرس بیکرم شود / من صلح با یزید ستمگر نمی‌کنم / بیعت به آن پلید بد اختر نمی‌کنم / به دشت کربلا فردا بلایی می‌شود نازل / که من بسیار زین غم بر حرم خویش نالانم». تمام این خاطرات دیداری و شنیداری گوشه‌ای در حافظه‌اش حک و بدل می‌شود به یکی از متفاوت‌ترین مواجهه‌هایش با هنر نمایش و البته هنر آیینی که به وقت محرم هر سال دلش را برای دیدن دوباره شبیه‌خوانی تنگ می‌کند. به‌تازگی تلویزیون برای حفظ این هنر قدیمی پا در میدان گذاشته است و در قالب «مجلس واقعه» نگاهی تازه به تعزیه و موسیقی عاشورایی دارد. راوی این مجالس آریا عظیمی‌نژاد، آهنگساز است و تهیه‌کنندگی آن را هم سیدمصطفی احمدی به عهده دارد. این روایت با همت تعزیه‌خوانان شهر و برجسته کشور به تصویرکشیده می‌شود و موسیقی عظیمی‌نژاد همراه آن است. درباره این برنامه با محمدرضا خوشرو (مدیر شبکه نسیم)، حسین حاتمی (مجری طرح، مدیر نورپردازی و مدیرتصویربرداری)، سیدامیرحسین میرطالب (طراح صحنه) و سیدمحسن هاشمی (تعزیه‌خوان باسابقه) گفت‌وگو کردیم که در ادامه آمده است.

مجلس واقعه، ویژه برنامه ماه صفر شبکه نسیم با مشارکت اداره کل اوقاف و امور خیریه استان تهران است که هر شب در ۱۵ قسمت ساعت ۲۲ از شبکه نسیم روی آنتن می‌رود. مجلس واقعه، یک برنامه گفت‌وگویی نمایشی است و در هر قسمت یک مجلس تعزیه‌تلویزیونی در برنامه برپا می‌شود و یک موسیقی عاشورایی ویژه دارد. برای هر قسمت قطعه‌ای ویژه تولید شده است.

جمعی از بهترین‌ها

حسین حاتمی، مجری طرح، مدیرنورپردازی و مدیرتصویربرداری برنامه مجلس واقعه است که تجربه همکاری با برنامه دورهمی و خندوانه هم دارد. او که به گفته خود در قریب به ۹۰ برنامه تلویزیونی مدیرنورپردازی بوده در این برنامه به خاطر فضای تعزیه‌کار متفاوت‌تری را انجام می‌دهد. حاتمی در گفت‌وگو با جام جم درباره شکل‌گیری این برنامه بیان می‌کند: آقای سیدمصطفی احمدی که سابقه تهیه‌کنندگی برنامه دورهمی را در تلویزیون دارد، علاقه داشت کاری برای امام حسین (ع) انجام دهد. این موضوع را با آقای آریا عظیمی‌نژاد مطرح و او هم بیان کرد سال‌هاطراحی را در این حوزه در ذهن داشته است. در ادامه توافقات صورت گرفت. ساختار کلی این برنامه تعزیه است اما همراه با موسیقی‌هایی است که

آقای آریا عظیمی‌نژاد برای هر مجلس ساختند. در این برنامه شاهد ۱۵ تعزیه از شهدای دشت کربلا هستیم. البته همان طور که می‌دانید هر مجلس تعزیه زمان زیادی دارد و به همین علت در این برنامه شاهد بخش‌های کوتاهی از هر اجرا هستیم. به گفته حاتمی، برای اجرای این تعزیه‌ها از بهترین تعزیه‌خوانان دعوت شده است. این مدیرتصویربرداری می‌گوید: مثلاً دو شمرخوان معروف یا سه خرخوان معروف در ایران داریم که هرکدام بخش‌هایی از تعزیه را می‌خوانند؛ یعنی مخاطب یک تعزیه را از اول تا آخر را نمی‌بیند فقط فرازهای مهمی از تعزیه است که رویش موسیقی‌های خاصی گذاشته شده و یک چیز بسیار متفاوت است. به عنوان مثال، تعزیه حضرت عباس سه ساعت و تعزیه امام حسین چهار ساعت است و هیچ برنامه تلویزیونی‌ای نمی‌تواند تعزیه‌های اصلی را کامل پخش کند. این برنامه پخش‌های مهم این تعزیه‌هاست. در ۱۵ برنامه ۱۲ تا ۱۱ تعزیه داریم، چون بعضی‌ها دو قسمت شدند مثل تعزیه حضرت عباس، تعزیه امام حسین، تعزیه حضرت علی اکبر و حر.

حاتمی در مورد انتخاب تعزیه‌خوانان می‌گوید: سیدمحسن هاشمی و مجید خسروآبادی، بزرگ‌ترین تعزیه‌گردانان ایران هستند. سیدمحسن هاشمی، معروف‌ترین خر خوان ایران است. قبل از دهه محرم شروع به ضبط کردیم برای این که اینها در کل محرم و صفر در کشور اجرا دارند. کار افرادی که با کمک این دو عزیز و همکاری جناب سید مصطفی احمدی (تهیه‌کننده) و آریا عظیمی‌نژاد - که نقش راوی را در برنامه دارد- انتخاب شدند، دیده شده و متخصصان این کار پرسیدیم تا از نظر کیفیت بهترین‌ها باشند.

در برنامه‌های دیگر به تعزیه خیلی کمتر پرداخته شده با این که یک هنر قدیمی در ایران است. از مجری طرح برنامه می‌پرسیم چرا چنین اتفاقی افتاده و نگاه شما در جذب مخاطب و زنده نگه داشتن این هنر چقدر می‌تواند تاثیر داشته باشد، وی پاسخ می‌دهد: این یک هنر نمایشی - آیینی است و ۵۰۰ تا ۴۰۰ سال در ایران قدمت دارد. اتفاقات این چنینی خون و روح تازه‌ای به این هنر می‌دهد. پخش در شبکه‌های اصلی تلویزیون با موسیقی آقای آریا عظیمی‌نژاد می‌تواند برای مخاطب بسیار جذاب باشد. آریا عظیمی‌نژاد سعی کرده با موسیقی و تمرین‌هایی که با تعزیه‌خوان‌ها داشتند، تغییرات مثبتی را ایجاد کنند.

حاتمی درباره لوکیشن و همکاری با کارگردانان بنام سینما بیان می‌کند: برنامه را در بهترین لوکیشن ممکن یعنی تکیه نیاوران ضبط کردیم که در زمان ناصرالدین شاه ساخته شده و کارکردش اجرای تعزیه بوده است. در سربهایی به لحاظ جابه‌جایی دوربین و... برای مان داشت ولی توانستیم در آنجا ضبط کنیم. بعد که تعزیه‌ها تمام شد با اینست‌هایی با حال و هوای متفاوت، پلان‌های دیگر را گرفتیم. کارگردان‌هایی که به ما کمک کردند آقای بهرنگ توفیقی، آقای کاظم دانشی و... بودند. از آقای محمدرضا شهیدی‌فر هم مشورت گرفتیم. سعی کردیم از بهترین‌های سینما و تلویزیون استفاده کنیم. آریا عظیمی‌نژاد، ایده خیلی خوبی

بازدید

احیای هنر عاشورایی

مدتی پیش پیمان جبلی، رئیس رسانه‌ملی همراه محسن برهمانی، معاون سیما و خوشرو، مدیر شبکه نسیم از پشت صحنه مجلس واقعه دیدن کرد و در جریان روند تولید این مجموعه آئینی قرار گرفت. جبلی با اشاره به خلافتنه بودن این اثر ابراز امیدواری کرد ان‌شا... نقطه شروعی باشد برای احیای هنر عاشورایی که حتما مورد توجه مخاطب قرار خواهد گرفت.

داشته و آن را پروراندہ ولی برای پرورش بیشترش به تیم قوی نیاز داشتیم که به لحاظ میزاسن، قاب بندی و موارد دیگر کمک کنند. مدیرنورپردازی درباره بخش دیگر برنامه و حضور آریا عظیمی‌نژاد به عنوان راوی در صحنه عنوان می‌کند: در یک بخش با تعزیه‌خوان‌ها گفت‌وگو می‌شود که آقای عظیمی‌نژاد این گفت‌وگو را به عهده دارد. همچنین در جاهایی در حاشیه تصویر می‌بینید که ایشان تعزیه را نگاه می‌کند.

حاتمی در مورد برقراری نزدیکی فضای این برنامه با تعزیه‌هایی که در کودکی دیدیم بیان می‌کند: از چند نفر از دوستان که در قسمت‌های مختلف این کار به کمک کردند و هنر‌نمایشی و موسیقی می‌شناختند. مثل آقای عطا... هاشمی نژاد که مدیر هنری خندوانه بود، طراحی تیتراژ برنامه‌مان را انجام داد؛ هنرمند است و آواز می‌داند. خیلی کار را دوست داشتند و همین حس که بیان کردید را داشتند. کسی که موسیقی بفهمد و به آواز و نمایش علاقه‌مند باشد و به تعزیه و اهل بیت (ع) عشق بورزد از هر قشری، می‌تواند از تماشای برنامه لذت ببرد. مجلس واقعه همان تعزیه قدیمی سنتی است و یک برنامه بر محور نمایش و موسیقی است. با توجه به تاکید حاتمی بر حرفه‌ای و باسابقه بودن تعزیه‌خوانان از او می‌پرسیم این افراد جزو ریش سفیدان تعزیه هستند؟ این مجری طرح پاسخ می‌دهد: عده‌ای از آنها سن بالا هستند و تعدادی هم جوان ترند. برای مثال تعزیه حضرت قاسم را یک آدم سن بالایی می‌تواند بخواند و باید یک فرد جوان بخواند، چون حضرت قاسم جوان بوده. کسانی که می‌خوانند از بهترین‌های ایران هستند و هم ریش سفید و هم جوان داریم.

در بازدید رئیس سازمان صداوسیما از این برنامه، مجلس واقعه خلاقانه توصیف شد. حاتمی این خلاقیت و تازگی‌اش برای مخاطبان را چنین تفسیر می‌کند: خلاقیت برنامه بیشتر معطوف به بخش موسیقی است. در نوع خود یک برنامه نو است. تا حالا هیچ‌کس برای تعزیه به این شکل آهنگسازی نکرده است. این که تعزیه با ۱۴-۱۳ دوربین ضبط شده هم خلاقیت است و حتی به لحاظ تصویری این میزاسن، این تعداد دوربین و این تعداد آدم‌ها کارکشته هیچ وقت برای به تصویرکشیدن تعزیه گرد هم نیامدند. وی درباره نورپردازی در برنامه متناسب با فضای تعزیه توضیح می‌دهد: وقتی می‌خواهیم یک کار مذهبی و نمایشی مثل تعزیه را نورپردازی کنیم باید به ساده‌ترین راه اما درست‌ترین روش کار کنیم. در تعزیه نمی‌توانیم از نورهای افکت، ریگ و چیزهایی که جذابیت بصری دارد استفاده کنیم، مخاطبان باید حس کنند در تکیه نیاوران به تماشای اثر نشسته‌اند. این که کاری کنیم تا نورپردازیم دیده شود یا دیده نشود، دو چیز کاملاً متفاوت است.

حاتمی تلاشش برای دیده نشدن نورپردازی را چنین توصیف می‌کند: نورپردازی به شوهای تلویزیونی جذابیت می‌دهد و منابع نورپردازی را می‌بینید، ولی در کارهای مذهبی بهترین حالت این است که نامحسوس باشد. این کار مهارت می‌خواهد و از دیده‌شدن و افکت خیلی سخت‌تر است.

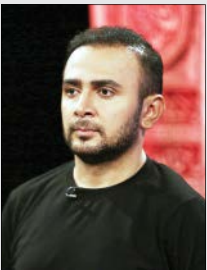
اگر نتوانی بگو با حسین (ع)

سیدمحسن هاشمی، تعزیه‌خوان باسابقه و گردآورنده مجموعه تعزیه‌خوانان درباره همکاری با این گروه برنامه‌ساز به جام جم می‌گوید: باخبر شدیم برنامه دارند

مجالس تعزیه را بخش کنند و اولویت‌شان وجه موسیقی و نمایش کار بود. به من پیشنهاد دادند و دیدم طرح بسیار زیبایی است و می‌شود مجالس تعزیه که بعضی ایرادات و اشکالات ساختاری و اجرایی داشت را در اینجا اصلاح و به طریق درست ارائه کنیم. برای جلوگیری از بسیاری از آسیب‌هایی که به تعزیه وارد شده و آن را مخدوش کرده وظیفه خود دیدیم پای کار بیاییم و اجازه دهیم تعزیه‌ای که شایسته و فاخر است را به سمع و نظر مخاطب برسانیم. تعزیه‌خوان‌های حرفه‌ای درجه یک از اقصی نقاط کشور را جمع و شروع به بازخوانی مجالس تعزیه کردیم.

هاشمی درباره گزینش تعزیه‌خوانان عنوان می‌کند: ۴۲ سال است تعزیه می‌خوانم و طی این مدت با هر کس در هر نقطه از ایران که صاحب اسم و عنوانی در تعزیه باشد ارتباط پیدا کردم، به همین دلیل برای هر مجلس

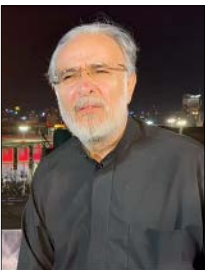
درنگ

اطلاع‌رسانی
در مسیر حسین (ع)

برنامه «در مسیر حسین» یکی از برنامه‌های ویژه پیاده‌روی اربعین در ماه صفر است که این روزها پخش می‌شود. این برنامه با همکاری ستاد مرکزی اربعین تولید شده و قدش اطلاع‌رسانی است.

خبرها و اطلاعیه‌هایی که ستاد مرکزی اربعین می‌دهد، منتشر و همچنین اخباری که در خبرگزاری‌های مطمئن و رسمی اعلام می‌شود. عینالو مجری برنامه عنوان می‌کند: وقتی از صحت و سقم این اخبار باخبر می‌شویم، اطلاع می‌دهیم. کار دیگری که برنامه در مسیر حسین در ستاد مرکزی اربعین انجام می‌دهد این است که نماینده این کمیته‌ها را در برنامه دعوت می‌کند و آنها وضعیت موارد مختلف و آخرین خبرها را بیان می‌کنند. همچنین در این برنامه یک سری مطالبه‌گری مطرح می‌شود. یعنی شماره پیامکی ۱۰۰۰۸۵ دادیم و اگر کسی در داخل یا خارج به معضلی برخورد آن را پیامک کند، ما آن را مطرح می‌کنیم و مسئولش را پیدا کرده و پیگیری می‌کنیم. بیشتر تلاش‌مان این است که به اطلاعیه‌ها، میزان حضور زوار و مشکلات و معضلاتی که هست در این بخش از برنامه رسیدگی کنیم و بازتاب دهیم.

پنجره

چشم‌نوازترین استودیو
در کربلا

مجری برنامه‌های معارفی سیما از برقراری روزانه چند ارتباط زنده و مستقیم برای تلویزیون و شبکه‌های استانی خبر داد و تاکید کرد: امسال در کربلای معلی و استودیوی تلویزیونی با چشم انداز منحصر به فرد مستقر هستیم. سیدکاظم احمدزاده، مجری برنامه‌های معارفی سیما گفت: روزانه ما چند ارتباط مستقیم برقرار می‌کنیم و تصاویر ارسالی از طریق شبکه‌های استانی پخش می‌شود. وی ادامه داد: ما قبل از اربعین هم برنامه‌های آموزشی درخصوص رعایت نکات لازم برای پیاده‌روی اربعین از این استودیو تولید و از آنتن شبکه آموزش پخش کرده‌ایم. احمدزاده درباره موقعیت منحصر به فرد این استودیوی روباز مشرف به بین‌الخرمین گفت: ما در فضایی که ستاد بازسازی عتبات عالیات در اختیار موبک ما گذاشته است، مستقر هستیم که چشم انداز منحصر به فردی را از حرم امام حسین (ع) و ابوالفضل عباس (ع) به بینندگان تقدیم می‌کند. صحاف مسئول موبک رسانه‌ای معلی واقع در صحن عقيله کربلای معلی گفت: هر تصویری که از این فضای معنوی گرفته می‌شود، می‌تواند برای جاماندگان کربلا حس و حال زیارت را تداعی کند و به نوعی زیارت نیابتی باشد.

نما

برنامه‌ای خاص
برای مخاطبان

امسال رسانه‌ملی در ایام محرم و صفر برنامه‌های ویژه و خاصی تدارک دیده که نسبت به همه سال‌های گذشته متفاوت است. به همین دلیل مورد توجه بسیاری از بینندگان قرار گرفته است. در تازه‌ترین رخداد برنامه مجلس واقعه با روایت آریا عظیمی‌نژاد روانه آنتن شبکه نسیم شد که با وجود آن‌که تنها سه قسمت از این برنامه پخش شده‌اما به دلیل موضوع برنامه که تعزیه است نگاه مخاطبان را جلب کرده‌است.

کیوانگرد را سکن کنید

